

3. Enciklopedija likovnih umjetnosti, 1-4, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1959.-60.
4. Likovna enciklopedija Jugoslavije, 1-2, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1984.-87.
5. Ivo Maroević: "Predmet muzeologije u okviru teorijske jezgre informacijskih znanosti", *Informatica Museologica*, 1-3 (67-69), 1984., str. 3.-5.
6. Ivo Maroević: "Muzeologija kao dio informacijskih znanosti" u: Zbornik 10. kongresa Saveza društava muzejskih radnika Jugoslavije, 1984., str. 93.-96.
7. Ivo Maroević: "Muzejski predmet kao spona između muzeologije i temeljne znanstvene discipline", *Informatologija Jugoslavica*, 18(1-2), 1986., str. 27.-33.
8. Ivo Maroević: "Što je u stvari muzeologija? Muzeologija", *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, 1/2 (XXXVII), 1988., str. 27.-28.
9. Ivo Maroević: "Muzej i muzeologija", *Stvaranje*, Cetinje, 7, 1989., str. 744.-746.
10. Ivo Maroević: "Muzejski predmet kao izvor znanja", u: "Informacijske znanosti i znanje", Zavod za informacijske studije, Zagreb, 1990., str. 155.-163.
11. Ivo Maroević: "Muzejska izložba iskaz i prikaz znanja", *Savjetovanje Tuheljske Toplice*, listopad 1990.
12. Peter van Mensch: "Strukturalni pristup muzeologiji", *Informatica Museologica*, 1-2, 1988., str. 99.-103.
13. Zbynek Z. Stransky: "Pojam muzeologije", *Muzeologija* 8, 1970., str. 40.-73.
14. Tomislav Šola: "Prilog mogućoj definiciji muzeologije", *Informatica Museologica*, 1-3(67-69), 1984., str. 8.-10.
15. Miroslav Tudman: "Struktura kulturne informacije", *Zavod za kulturu Hrvatske*, Zagreb, 1983.
16. Miroslav Tudman: "Teorija informacijske znanosti", *Informator*, Zagreb, 1986.
17. Miroslav Tudman: "Obavijest i znanje", *Zavod za informacijske studije*, Zagreb, 1990.

* Ovo je tekst što ga je autor kao predavanje održao na Muzeoforumu u Ljubljani, u svibnju 1991. godine.

SUMMARY

Role of Museology and its Relation to Fundamental Sciences

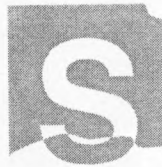
by Ivo Maroević

The author opens his discourse by the definition of museology as "a discipline of information sciences which studies museality through museum objects, museum activities and the relations between museum theory and practice, with the aim to protect human heritage and interpret and transmit present its messages". The fundamental scientific disciplines: archaeology, ethnology, history, art science and natural and technical sciences, which study the objects preserved by museums are also defined. The knowledge accumulated in museums is a symbolic product of museology and of the fundamental sciences. An exhibition is the statement of the knowledge accumulated in the museum. The knowledge which is the product of museology is not only a presentation of reality, but also the way of its preservation and fixation. The author reflects upon the characteristics of and the differences between museology and fundamental sciences. Museology studies all three identities of an object: conceptual, factual and actual, while the fundamental sciences are concerned only with the object's actual identity.

STROSSMAYEROVA GALERIJA HAZU - DONACIJE I DONATORI

Miroslav Gašparović

Strossmayerova galerija starih majstora HAZU
Zagreb

Strossmayerova galerija nastala je, kao i mnoge druge slične institucije s kraja 19. stoljeća kao rezultat odlučnosti i napora prvenstveno jedne osobe, u našem slučaju dakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera, koji je svojom djelatnošću uspostavio temelje suvremene hrvatske kulture. Od mnogih područja njegova djelovanja Strossmayerova galerija najvećim dijelom nosi do danas pečat njegove osobnosti, kako zato što je još uvijek velik broj slika Strossmayerove donacije uključen u stalni postav tako i zbog toga jer je on kao neosporno prvi i najveći donator galerije uspostavio do tada u nas malo poznatu instituciju donatorstva na kojoj gotovo isključivo opstoji Strossmayerova galerija do danas ujedno utvrđujući cjelokupan mileuu (danas bismo rekli design) galerijskog postojanja, okoliša i rada. Kao što ćemo to vidjeti iz članka, odjeci te grandsejnerske geste osjećaju se, usprkos svemu, do danas i gotovo 95 posto fundusa galerije prikupljeno je poklonima građana ponukanih domoljubljem i Strossmayerovim primjerom.

1. Veličanstveni poklon J. J. Strossmayera 1883.-1884.

Pisati o donacijama Strossmayerovoj galeriji znači pisati povijest ove galerije. Opće je poznato da je ona nastala kao rezultat veličanstvenog poklona dakovačkog biskupa Josipa Jurja Strossmayera. Ovaj poklon obuhvaća 285 umjetničkih predmeta, najvećim dijelom slika s pretežno sakralnim temama, različitih nacionalnih škola. Najveći je broj talijanskih autora, a samo nekoliko ih je bilo francuskih, njemačkih ili nizozemskih (ako se izuzmu slike nazarenaca i Overbecka). Budući da je nakana koja je ponukala Strossmayera na ovaj grandiozni čin bila širenje kulture, znanja i omogućavanje boljeg obrazovanja hrvatskoj mladeži, on je u svoju zbirku uključio i veći broj kopija značajnih slika, posebno Raffaellovih, čime je želio približiti velika slikarska ostvarenja i opus renesansnih umjetnika hrvatskoj publici. Od momenta otvaranja zbirke za javnost, službeno i vrlo svečano to je bilo 9. studenoga 1884., započinje rad na tim slikama koji nije ni do danas u potpunosti dovršen. Strossmayerova donacija ostala je i do danas kvalitativna i kvantitativna kičma, okosnica galerije. U današnjem postavu galerije ona čini oko 45 posto izloženih djela, a među njima su mnoge najznačajnije slike koje galerija posjeduje, na primjer "Stigmatizacija sv. Franje Asiškog i smrt sv. Petra mučenika" Fra Angelica, bjelokosni diptih iz X. stoljeća, Carpacciiov "Sv. Sebastian", Veronescova "Žena Zabeđejeva i Krist" itd. Ova zbirka nastaje u periodu od 1850., Strossmayerova ustoličenja za dakovačkog biskupa, do 1884., kada je galerija otvorena. Biskup je i kasnije poklanjao znatnu pažnju galeriji i povremenom pribavljanju umjetnina. Početni Strossmayerov motiv za sakupljanje bio je ukrašavanje biskupskog dvora u Đakovu, a tek tijekom vremena ta se ideja razvila i usmjerila na ostvarivanje veličanstvene zbirke koja će, u skladu s njegovim svjetonazorom, biti poticaj nacionalnom osvješćivanju podizanjem obrazovnog nivoa i kulture, koja će tako postati jezgra i rasadište

Bassano, Francesco da Ponte ml., *Krist u kući Marije i Marte*, ulje na platnu, dar J. J. Strossmayera
 Fototeka Strossmayerove galerije starih majstora HAZU, Zagreb

likovne kulture našeg naroda. Za nastanak i kvalitetu zbirke presudan je bio Strossmayerov boravak u Italiji 1859., gdje, upoznavajući se s tamošnjim galerijama, muzejima i umjetnicima, pobliže uobličuje svoju ideju o stvaranju galerije i odlučuje se više posvetiti njezinu ostvarenju. Njegova se sakupljačka djelatnost može razdijeliti na dvije faze. Prvu - od 1850. do 1868.; to je vrijeme nastajanja ideje o formiranju galerije, njezina oblikovanja, sakupljanja 117 umjetnina,¹ donošenja odluke da se umjetnine prikupljene do tada i ubuduće, nakon njegove smrti, poklone Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti² i prenesu u Zagreb. Druga faza - od 1868. do 1884., kada širi svoj sakupljački interes od tada gotovo isključive orijentacije ka talijanskoj prema umjetnosti čitave Evrope, te svoju kolekciju popunjava nekolicinom djela francuskih, flamanskih, nizozemskih i njemačkih autora.

Strossmayerova donacija nije bila, kao što se na prvi pogled stječe dojam, samo zbirka slika starih majstora, već su u njoj bili crteži, grafike, reprodukcije³, kopije i 14. primjeraka misnog ruha⁴ nastalih od 14. do 19. stoljeća. Osim toga bio je zastupljen i određen broj umjetnina 19. stoljeća. Ovi manje poznati segmenti Strossmayerove donacije donekle su zamagljeni različitim reorganizacijama u JAZU (HAZU) tijekom proteklih 110 godina. Stvaranjem posebne Grafičke zbirke unutar same Galerije⁵ 1916. i kasnije 1934. osnivanjem Moderne galerije Hrvatskog društva umjetnosti Strossmayer, dogovoreno je da se, "... izvrši razdioba umjetničkih objekata između Strossmayerove galerije i Moderne galerije tako da u Strossmayerovoj galeriji ostanu sva djela hrvatskih umjetnika nastala prije 1914. i povrh toga još i djela umjetnikah mrtvih"⁶. Definitivna razdioba između tih dviju ustanova izvršena je 1947. Grafički kabinet JAZU potpuno se osamostalio 1949. također, dijelom s

materijalom Strossmayerove galerije i njegove donacije. Na žalost, u to se vrijeme nije obraćala posebna pažnja porijeklu tih umjetnina tako da je danas često gotovo nemoguće ustanoviti iz kojih donacija potječu. Najcjelovitiju sliku Strossmayerove donacije u njezinu prvotnom stanju daje nam katalog iz 1885.⁷ u kojem su navedene sve poklonjene umjetnine⁸ i iz kojeg se vidi da se poklon sastojao od: 195 slika starih majstora, od toga 131 slika talijanskih škola, 22 slike sjevernjačkih slikara (u ukupni broj uključeno je i nekoliko starih kopija), 22 slike umjetnika 19. stoljeća (hrvatskih, slavenskih i njemačkih), 15 kartona Overbecka, 3 Consonia, 8 talijanskih minijatura iz 15. stoljeća, 3 arhitektonska crteža Đakovačke katedrale F. Schmidta, 1 molitvenika i 1 misala. Osim navedenih umjetnina u katalogu iz 1891. spominje se veći broj grafika (mjedoreza)⁹ koje nisu ušle ni u jedan katalog, kao ni ranije navedena misna ruha.

2. Drugi donatori Strossmayerove galerije neposredno po otvorenju

Činom poklanjanja umjetnina, osnivanjem galerije, te nizom drugih akcija (obnavljanje Zagrebačkog sveučilišta, osnivanje Jugoslavenske akademije itd.) Strossmayer je potaknuo imućnije građane i plemiće u Zagrebu i Hrvatskoj da ga slijede bilo novčanim priložima za pribavljanje umjetnina, bilo njihovim izravnim poklanjanjem galeriji.

Još tijekom gradnje Akademijine zgrade mnogi su građani Zagreba i Hrvatske priložili različite sume novca, prema svojim mogućnostima, kako bi se taj projekt završio. Sličnih novčanih donacija bilo je i kasnije nakon otvorenja galerije, no tu je teško razlučiti donatore Akademiji od

onih samoj galeriji, osim toga podaci o novčanim poklonima tog perioda su, na žalost, izgubljeni.

Neposredno nakon otvorenja galerije javili su se prvi donatori biskup Gašparić i obitelj Šenoa¹⁰, nešto kasnije 1888. pridružio im se i Baltazar Odeschalchi knez Iločki¹¹, gosp. Švrljuga, Franjo Rački, barunica Kušlan, Ivan Kukuljević Sakcinski, Ivan Tkalčić i E. Barčić. Svi ti donatori poklonili su jednu do dvije slike, neki od njih kasnije će darovati galeriji još neke umjetnine.

3. Donacija dr. Ivana Ružića 1893.¹²

Za Strossmayerovu galeriju u tom razdoblju od posebnog je značenja 1892. kada je dr. Ivan Ružić¹³ darovao 28 slika i 1 crtež Andrije Medulića, prvu veću donaciju nakon Strossmayera. Posebno je interesantno to da sam dr. Ružić nije bio kolekcionar i ljubitelj umjetnosti, već se ponukao Strossmayerovom gestom rodoljublja otputio u Rim s namjerom da kupi određen broj umjetnina koje će pokloniti galeriji. Čin dr. Ivana Ružića je u toliko ostao jedinstven do danas jer je učinjen s jasnom namjerom. Ostali su donatori zbirke i umjetnine poklonjene galeriji bilo naslijedili, bilo pribavili iz svojih unutarnjih pobuda i tek se kasnije odlučili darovati ih. Iznenaduje što je dr. Ružić za svog relativno kratkog boravka u Rimu uspio sakupiti niz vrlo vrijednih i kvalitetnih slika od kojih su neke ostale do danas u stalnom galerijskom postavu (R. Vanni "Uzašašće sv. Franje Asiškog"). Posebno ako uzmemo u obzir da dr. Ružić osim visoke razine opće kulture vrsnog pravника i političara tog vremena, nije imao obrazovanje s područja umjetnosti, niti je prije ili poslije donacije iskazivao poseban interes za umjetnost. Ipak ovaj čin treba razumjeti kao ostvarenje težnje za doprinosom nacionalnoj kulturnoj baštini od osobe koja je shvaćala njezino značenje u borbi za emancipaciju Hrvatske od snažnog pritiska mađarizacije, u to vrijeme Khucna Hedervarya.

4. Donacija Marquisa Etiennea de Piennesa 1903.-1911.¹⁴

Etienne Marquis de Piennes poklonio je u nekoliko navrata od 1903. do 1911. Strossmayerovoj galeriji zbirku od 30 izuzetno vrijednih umjetnina. Porijeklom iz najvišega francuskog aristokratsko-političkoga kruga, Marquis po svom dolasku u Hrvatsku, poslije 1870., vrlo brzo prihvaća novu domovinu pa čak u više navrata izjavljujući da mu "hrvatska trobojnica nije manje draga od francuske". Izgubivši 1903. godine jedinog sina, Etienne de Piennes prilikom posjeta galeriji odlučuje umjetnine koje se u tome momentu nalaze u kući njegova sina u Parizu pokloniti galeriji. Tijekom posjeta izaslanstva Akademije Marquisovoj kući u Vrbovcu, proširuje svoju donaciju i umjetninama koje su se u njoj nalazile. Poklonjena umjetnička djela prenose se u galeriju, gdje se uređuje posebna dvorana za ovu donaciju. De Piennes proširuje svoj poklon još u dva navrata s po jednom umjetninom, oporučno je ostavio galeriji sva umjetnička djela koja su se nalazila u njegovoj kući. Donacija Etiennea Marquisa de Piennesa unijela je u Strossmayerovu galeriju¹⁵ nekoliko remek-djela francuske umjetnosti ("Madamme Recamier" od Grosa, bistu Marquis de Piennesa od Carpeauxa, te nekoliko holandskih slika iz kruga Adriana Van Ostadca). Uključivanjem ove donacije u fundus Strossmayerove galerije znatno je brojčano i kvalitativno podignuto značenje i zastupljenost u postavu francuske i nizozemske škole, i time još više zaokružena mogućnost prezentiranja cjelokupne evropske umjetnosti.

5. Manje donacije - Društvo prijatelja Strossmayerove galerije

Među manjim donacijama¹⁶ s početka stoljeća kvalitetom se ističe donacija Anc Mlinarić-Davydov¹⁷, supruge profesora Petrogradske gimnazije i tajnog savjetnika iz Orahovice, koja je po suprugovoj smrti 1910. poklonila galeriji 9 vrlo vrijednih slika. Uz ovu, pažnju pobuđuju i pokloni Franje Josipa I., koji je u dva navrata poklonio ukupno 18 slika hrvatskih umjetnika kupljenih na izložbama u Zagrebu.¹⁸

U periodu između prvoga i drugoga svjetskog rata nije bilo većih donacija. Ovo razdoblje prvenstveno karakterizira djelatnost Društva prijatelja Strossmayerove galerije osnovanog 1928. sa zadatkom financijskog potpomaganja djelatnosti galerije i sakupljanja sredstava dobrovoljnim prilozima kojima bi se otkupljivali umjetnici za galeriju. Aktivnost tog društva nije bila donatorska u uobičajenom smislu riječi, jer su predstavnici galerije imali presudan utjecaj na odabir kupljenih umjetnina. Društvo je omogućilo okupljanje znatnih sredstava kojima galerija nije ni onda, kao uostalom ni danas, raspolagala, te pomoću njih pravodobno reagiranje u momentima kada su se na tržištu pojavile umjetnine od interesa za galeriju. Upravo zahvaljujući takvoj intervenciji Društva i pravodobnoj reakciji kupljeno je remek-djelo Federika Benkovića "Abraham žrtvuje Isaka".¹⁹

6. Donacija Ante Topića-Mimare²⁰

Neposredno nakon drugoga svjetskog rata u galeriju je ušlo nekoliko manjih poklona. Prva veća donacija slika starih majstora, u tom periodu, ujedno najveća i najznačajnija poslije Strossmayerove, došla je u galeriju 1967. kada je konačno realiziran poklon Ante Topića-Mimare upućen u Zagreb još 1948. Donator u ugovoru naglašava: "Ovimе danas potvrđujem ono što sam od svoje strane ustvari učinio još godine 1948."²¹

Put ove zbirke umjetnina do Strossmayerove galerije bio je dugotrajan i krajnje kompliciran. Donator je 120 umjetnina od kojih je najveći broj bio namijenjen Strossmayerovoj galeriji uputio 1948. iz Berlina u Zagreb, no one su produžile svoj put u Beograd, gdje su bile smještene pretežno u depoima Narodnog muzeja i povremeno služile za poklone stranim državicima²² i uređivanje stanova tadašnjih funkcionara²³. Potkraj 1966. pokrenuta je akcija da se te umjetnine napokon dopreme u mjesto odredišta - Strossmayerovu galeriju - a 1967. konačno je potpisan darovni ugovor, kojim su obuhvaćene sve umjetnine iz njegovih albuma, no u galeriju su došla samo 82 umjetnička djela od 120, koliko je prema Topić-Mimari bilo namijenjeno galeriji, a u međuvremenu su se ostala zametnula.

Ulazak Mimarine donacije u galeriju bitno je nadopunio određene nedostatke koji su postojali u zastupljenosti nekih slikarskih škola u dotadašnjem fundusu. Posebno značajan dobitak za Strossmayerovu galeriju bio je veći broj francuskih²⁴ (17) i nizozemskih²⁵ slika (27), iako se nikako ne mogu previdjeti značajni prilozi talijanskoj zbirki (Donatello) koja je do tada - a i danas je, no u manjoj mjeri - bila dominirajuća kvalitetom i brojnošću, te njemačkoj (Ducrer), španjolskoj (El Greco) i engleskoj zbirci, koje su se njegovom donacijom zapravo tek počele formirati jer su do tada radovi tih nacionalnih slikarskih škola u posjedu galerije bili vrlo rijetki i pretežno nezadovoljavajuće kvalitete. Osim toga, Strossmayerova je galerija ovom donacijom dobila određen broj skulptura i reljefa koji omogućavaju prezentaciju i tog u galeriji do tada gotovo nezastupljenog izraza ljudskoga genija.

7. Donacija Zlatka i Joyce Baloković²⁶

Već 1972. u galeriju ulazi nova značajna donacija Zlatka i Joyce Borden-Baloković. Zbirka je najheterogenija po svom sastavu, od 33 poklonjena djela 4 su flamanskih majstora, 14 francuskih (uključujući 8 Milletovih crteža), 1 škotski majstor, 3 orijentalna motiva, 5 je slika Borislava Bogdanovića i 6 drugih južnoslavenskih majstora. Iz navedene strukture zbirke jasno je prepoznatljivo da se u ovom slučaju ne radi o kolekciji koja je nastajala s određenom namjerom, nego da su prikupljene usputno. Iako je zbirka sadržavala neka vrhunska djela, "Seosku svadbu" Petera Breughela ml., krasne pejzaže Corota i Theodora Rousseaua itd., ipak se može ustvrditi da je zbirka nastajala stihijski. Baloković je kao vrhunski violinist, putujući svijetom, usput kupovao što mu se svidjelo, primao poklone od prijatelja na turnejama, te tako s vremenom stvorio ovu zavidnu kolekciju koja je mnogo pridonijela svojim ulaskom u Strossmayerovu galeriju kvaliteti i raznovrsnosti njezina materijala.

Posebnost ove donacije očitovala se uvjetom postavljenim u oporuci Joyce Borden-Baloković, koji nije postojao ni u jednoj drugoj darovnici. Ta klauzula daje diskreciono pravo izvršiocu oporuke, G. Norman W. Neubaucru zastupnika Morgan Guaranty Trust Company iz New Yorka, da provjeri uvjete u kojima djeluje galerija, je li ona institucija pod upravom države (ako bi bila, onda bi se morao platiti porez od 50 posto vrijednosti zbirke, što bi iznosilo oko 100.000 američkih dolara iz cjelokupne ostavštine, na što izvršilac oporuke ne bi pristao), te koliko je galerija otvorena i pristupačna javnosti itd. Ako izvršilac oporuke ne bio zadovoljan dobivenim odgovorima, on je mogao slobodno odrediti da se slike predaju drugonavedenim nasljednicima. Srećom za galeriju i našu kulturu, suradnja s Mr. Neubaucrom bila je izvrsna i oporuka je izvršena bez ikakvih problema.

8. Spomen-zbirka Belle Csikos-Sessije²⁷ i Zlatka Šulentića²⁸

Sljedeća donacija koja je ušla u fundus Strossmayerove galerije bila je spomen-zbirka slikara Belle Csikos-Sessije koja sadrži 401 sliku i 586 crteža i skica, a kasnije je proširena s još 400 skica i dokumenata umjetnikova opusa. Prvi razgovori o ovoj donaciji vođeni su još 1969. kada je potpisan preliminarni ugovor, a ugovor je izvršen 1973. kada su bili riješeni problemi oko smještaja donacije Juliusa i Marijane Csikos. Ova donacija ima specifičan status u galeriji, prvenstveno stoga što je dislocirana (smještena je u stanu Csikosevih u Martićevoj ulici²⁹), a osim toga opus Belle Csikos-Sessije se ne uklapa u standardno poimanje Strossmayerove galerije kao galerije starih majstora, kako je koncipirana posljednjih pedesetak godina.

Ovdje se prvi put naglašeno pojavljuje ovaj problem s kojim će se galerija suočavati tijekom sljedećih godina u više navrata. Desetak godina kasnije ponovno je Strossmayerova galerija postavljena pred sličnu situaciju prilikom donacije gđe. Božene Šulentić, koja je 1984. poklonila 64 djela svoga supruga Zlatka Šulentića. Uvjet koji je gđa Šulentić postavila određuje da se zbirka ne može iznositi iz prostora njezine kuće, osim u većim cjelinama - isključivo radi prezentacije opusa njezina supruga - a čuvari te zbirke su u stvari redovnici obližnjeg samostana sv. Franje Ksaverskog, koji su i nasljednici kuće u kojoj se umjetnina nalaze. Ovakva klauzula postavlja Strossmayerovu galeriju i njezino osoblje u dosta nezavidnu situaciju pruzimanja odgovornosti nad nečim nad čim nemaju gotovo nikakve mogućnosti redovitog nadzora.

9. Donacija Dragana Plamenca³⁰

Godinu dana kasnije, 1985. konačno je došlo do realizacije donacije Dragana Plamenca, koja nedvojbeno predstavlja najveći dobitak za fundus starih majstora Strossmayerove galerije od Mimarina poklona. Iako nije riječ o velikom broju, 9 slika i jedan crtež sepijom, svaka od njih je takve kvalitete da se može odmah uključiti u stalni postav galerije. Gotovo svaka umjetnina iz ove donacije zaslužuje posebno izdavanje, ali čini se da posebnu pažnju zaslužuju dva "Pejzaža s figurama" Alessandra Magnasca i "Sv. Franjo Asiški" toskanskog majstora 15. stoljeća. Kao i dobar dio drugih zbirki koje su ušle u Strossmayerovu galeriju, ni ova nije nastala iz kolekcionarskih pobuda, već je, kao i ona Balokovićeva, nastajala kao iskaz rafiniranog ukusa i potrebe za lijepim, intelektualca i znanstvenika najvišega svjetskog ranga. Sigurno je da dr. Plamenac nije bio osoba koja je raspolagala velikim sredstvima za kupovanje umjetnina, pa utoliko više kvaliteta poklonjenih umjetnina ukazuju na veliku pažnju i znanstvo kojim ih je dr. Plamenac tijekom godina pribavio.

10. Donacija Ive Šebalja³¹ i Vilima Svečnjaka

Medu posljednjim velikim donacijama koje je primila Strossmayerova galerija opsegom i značenjem ističe se poklon hrvatskog slikara Ive Šebalja, 1988./89., koji je darovao galeriji 21 svoje platno, 6 slika supruge Olge i 657 crteža, gvaševa, akvarela itd. Posebnost ove donacije Galeriji iskazuje se i u potpunoj bezuvjetnosti poklona. Umjetnik je jednostavno želio na određen način vratiti svoj dug onoj kući u kojoj je kao mlad čovjek na početku umjetničke karijere toliko dobio. Zbirka Ive Šebalja u Strossmayerovoj galeriji najcjelovitiji je presjek cjelokupnog opusa toga velikog i samozatajnog umjetnika. Zastupljeni su radovi od samih njegovih početaka, najranijih platna (1942./45.) i, što je posebno značajno, najranijih radova na papiru koji omogućuju, vjerujemo, najstudioznije praćenje njegova razvitka od tada do njegova zrclog opusa danas (1989./90.).

Posljednju donaciju galeriji izvršio je slikar, akademik Vilim Svečnjak, odnosno do njenog punog izvršenja doći će po umjetnikovu preminuću, no svi pripremni radovi, katalogiziranje i potpisivanje ugovora su već izvršeni. Svečnjak je poklonio galeriji 49 platna i jedan crtež sepijom. U donaciji su zastupljena djela koja prezentiraju sve faze umjetnikova razvitka i također će predstavljati ključni segment svakoga budućeg proučavanja umjetničkog opusa toga značajnog slikara.

11. Zaključne napomene

Kao što je već ranije pomenuto, Strossmayerova se galerija u nekoliko navrata, a vjerujemo da će se to događati i u buduću, našla u prilično nezavidnom položaju - dilemi - prihvatanja zbirki-donacija³², od neospornog umjetničkog i povijesnog značenja, no koje ne odgovaraju osnovnom vremenskom opsegu njena djelovanja. Rezultat toga je, da broj inventiranih jedinica tih zbirki već danas uvelike premašuje osnovni inventar galerije, a prostor se galerije kao i njezine druge mogućnosti nisu u međuvremenu ni malo povećali.

Razlog tim brojnim donacijama je nedvojbeno dvojakost u poimanju Strossmayerove galerije - prvenstveno kao galerije starih majstora, ali i kao galerije Akademije, kojoj mnogi u stvari žele pokloniti i zavještati svoje umjetnine. Relativna učestalost takvih donacija posljednjih dvadesetak godina neminovno će zahtijevati ponovno razmatranje politike

primanja donacija Strossmayerovoj galeriji koja bi detaljnije utvrdila kakve umjetnine, pod kojim uvjetima i kakvim obavezama u buduću galeriju može prihvaćati donacije.

Iako je donacija, poklon, jedan od najčešćih oblika akvizicije umjetničkih i drugih predmeta u muzejima, galerijama, bibliotekama i sličnim ustanovama, kod nas se u praksi još pojavljuje čitav niz nedefiniranih situacija. Problematika donacija, iako može djelovati na prvi pogled vrlo jednostavnom, povezana je s čitavim nizom problema, koji su u proteklom periodu nejasnom i nedovoljnom legislativom bili još zamagljeniji. Isto tako ni politika prema primanju donacija u mnogim muzejsko-galerijskim institucijama nije bila puno određenija.

Pravno je do sada to bilo u isključivoj domeni imovinskog, odnosno ostavinskog prava, a nije bilo ni spomena o tome unutar poreznog sistema³³ koji bi stimulirao vlasnike umjetnina da ih poklanjaju. Kao rezultat takva stanja poznate su situacije kada su vrlo vrijedne zbirke raspršene, prenesene iz Hrvatske ili su ostale trajno nezbrinute i nedostupne javnosti. Povijesna mogućnost uspostavljanja novoga pravnog sistema u Hrvatskoj koja nam se sada pružila ne bi smjela biti propuštena u pogledu znatno stimulativnijeg općeg stava naspram donacija umjetnina ili bilo kojega drugog materijala značajnog za našu povijesnu i kulturnu baštinu u kojem bi se načelno odredili uvjeti i povlastice darodavcima, te obaveze daroprimca.

TABELA 1: - ABECEDNI POPIS DAROVATELJA STROSSMAYEROVOJ GALERIJ I HAZU

TABELA 2: - KRONOLOŠKI POPIS DAROVATELJA STROSSMAYEROVOJ GALERIJ I HAZU

* U ovim popisima obuhvaćeni su svi donatori Strossmayerovoj galeriji bez obzira na to nalaze li se poklonjeni umjetnički predmeti danas u njoj, Modernoj galeriji, Muzeju za umjetnost i obrt, Kabinetu grafike HAZU ili na nekome drugome mjestu.

TABELA 1.

* POPIS DONATORA UMJETNINA STROSSMAYEROVOJ GALERIJ I

Br	IMENA DONATORA	GODINA	BROJ UMJ.
1.	Akačić, Branka	1983.	2
2.	Amruš, dr. Milan	1898.	1
3.	Arko, Vladimir	1941.	2
4.	Andrić, Branko	1985.	1
5.	Baloković, Zlatko i Joyce	1972.	34
6.	Barčić, Erazmo	1890.	1
7.	Bauer, nadbiskup dr. A.	1929.	1
		1931.	1
8.	Bazala, A.	1931.	1
9.	Bazala, obitelj	1987.	1
10.	Brunšmid, Julijana	1932.	1
11.	Bužan, Josip	1903.	1
12.	Crnčić, Lina	1931.	1
13.	Csikós, Julius i Marijana	1973.	987
		1979.	400
14.	Čačković, M., ostavština	1933.	3

15.	Češko društvo ljubitelja umjetnosti Prag	1896.	1
		1903.	1
16.	Društvo prijatelja Francuske,	1932.	1
17.	Društvo prijatelja Engleske	1928.	1
18.	Društvo prijatelja S.G.	1929.	2
		1934.	2
		1936.	1
		1940.	2
		1941.	1
		1942.	1
19.	Društvo umjetnosti "Kršnjavi" u Zagrebu	1897.	1
		1898.	2
		1899.	2
		1900.	1
20.	Đurić, Stjepan	1941.	1
21.	Feller, T.	1943.	1
22.	Filipović, Franjo barun	1903.	4
23.	Frank, Edo	1935	2
24.	Francuska akademija, Pariz	1935.	1
25.	Franjo Josip I.	1908.	13
		1911.	5
26.	Gašparić, Franjo biskup	1885.	1
		1893.	3
27.	Hrvatska zemaljska vlada	1905.	1
		1908.	2
		1910.	2
		1911.	1
		1913.	1
28.	Hrvatsko-slavonska hipotekarna banka	1911.	1
29.	Jadransko osiguravajuće društvo u Zagrebu	1931.	1
30.	Knoll.P.	1943.	1
31.	Koharević, Sonja	1970.	1
32.	Koritić Mrazovečki, dr. P	1927.	4
33.	Kralj, Tone	1932.	1
34.	Kranjčić, Zlata, ostavština	1941.	1
35.	Krpan, Marija	1906.	1
36.	Kršnjavi, Iso	1921.	4
37.	Kušlan, barunica	1898.	1
38.	Kukuljević-Sakcinski, Ivan	1899.	1
		1891.	1
39.	Kukuljević, Dragica Sova	1917.	1
40.	Loewenthal, Anka barunica	1903.	1
41.	Lubiensky, Boris	1983.	17

42.	Lubiensky, Grofica Zlata	1936.	1
		1948.	1
43.	Lukinac general	1913.	2
44.	Mašić, Nikola, ostavština	1903.	9
45.	Marković, Marica	1936.	1
		1941.	1
46.	Martić, fra Grgo	1906.	1
47.	Meštrović, Ivan	1911.	1
		1937.	3
48.	Meštrović, Ruža	1935.	1
49.	Mikuličić-Korwin, Greta	1985.	1
50.	Mixich, F.	1930.	5
51.	Mlinarić-Davydov, Aleksandra	1910.	9
52.	Moses, Bela	1941.	1
53.	Museo Civico, Venecija	1942.	1
54.	Muzej Nicolai Roerich	1932.	1
55.	Muzealno društvo Varaždin	1927.	1
56.	N.N. župnik	1889.	1
57.	Narodna Galerija, Ljubljana	1935.	1
58.	Nikolić, Vera	1975.	2
59.	Norman, Rudolf grof	1907.	3
60.	Nossan, Milan	1915.	1
61.	Odeschalchi, knez Baltazar	1888.	2
62.	Petričević, Branka	1957.	1
63.	Piennes, Etienne Marquis de	1903.	15
		1911.	1
64.	Pisačić, Augustin	1931.	18
65.	Plamenac, Dragan	1985.	10
66.	Pogledić, Stjepan opat	1893.	1
67.	Prister, Eduard	1898.	1
68.	Prva hrvatska štedionica u Zagrebu	1899.	1
69.	Rački, dr. Franjo kanonik	1890.	1
70.	Richmond, A.C.	1978.	2
71.	Ružić, dr. Ivan	1892.	29
72.	Savet za nauku i kulturu Beograd	1948.	1
		1954.	2
73.	Schmee, Georg	1981.	1
74.	Solar,	1947.	1
75.	Soretić S.	1926.	1
76.	Starčević, Mile	1920.	1
77.	Strossmayer, J.J.	1883.	258
78.	Suhin, Eduard kanonik	1894.	5
79.	Suk, Felks kanonik	1915.	4
80.	Svečnjak, Vilim	1993.	50
81.	Šebalj, Ivo	1989.	684

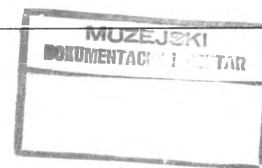
82.	Šenoa, Slava	1890.	1
83.	Šulentić, Božena	1984.	64
84.	Šulentić, Zlatko i Božena	1972.	1
85.	Švrljuga, Zdenka	1890.	5
		1913.	8
86.	Tkalčić, Ivan prebendar	1890.	1
		1905.	6
87.	Topić-Mimara, Ante	1967.	85
88.	Univerzitet u Sofiji	1930.	1
89.	Uzorinac, Celestina	1977.	35
90.	Valušnik, Andrija	1905.	1
91.	Vlada NR Hrvatske	1947.	1
92.	Vonka, dr. V.	1932.	1
93.	Vraniczani, barunica Tereza	1912.	1
94.	Vraniczani, barun Lujo	1921.	1
95.	Vrbanec, Josipa	1980.	2
96.	Vučetić, Mira	1976.	1
97.	Weismann, dr. Ernest	1981.	1
98.	Weiss, Ervin	1947.	16
99.	Whetevin, gđa Eric de	1937.	1
100.	Zoričić, dr. Milovan	1971.	5
UKUPAN BROJ POKLONJENIH UMJETNINA			2908

TABELA 2.

* KRONOLOŠKI POPIS DONATORA STROSSMAYEROVOJ GALERIJI

GOD. IMENA DONATORA	BROJ UMJ.
1883. Strossmayer, J.J.	258
1885. Gašparić, Franjo biskup	1
1888. Odeschalchi, knez Baltazar	2
1889. N.N. župnik	1
1898. Kušlan, barunica	1
1890. Barčić, Erazmo	1
1890. Rački, dr. Franjo kanonik	1
1890. Šenoa, Slava	1
1890. Švrljuga, Zdenka	5
1890. Tkalčić, Ivan prebendar	1
1891. Kukuljević-Sakcinski, Ivan	1
1892. Ružić, dr. Ivan	29
1893. Gašparić, Franjo biskup	3
1893. Pogledić, Stjepan opat	1
1894. Suhin, Eduard kanonik	5
1896. Češko društvo ljubitelja umjetnosti Prag	1
1897. Društvo umjetnosti "Kršnjavi" u Zagrebu	1
1898. Amruš, dr. Milan	1
1898. Društvo umjetnosti "Kršnjavi" u Zagrebu	2
1898. Prister, Eduard	1

1899. Društvo umjetnosti "Kršnjavi" u Zagrebu	2	1931. Jadransko Osiguravajuće društvo u Zagrebu	1
1899. Kukuljević-Sakcinski, Ivan	1	1931. Pisačić, Augustin	18
1899. Prva hrvatska štediona u Zagrebu	1	1932. Brunšmid, Julijana	1
1900. Društvo umjetnosti "Kršnjavi" u Zagrebu	1	1932. Kralj Tone	1
1903. Bužan, Josip	1	1932. Društvo prijatelja Francuske,	1
1903. Češko društvo ljubitelja umjetnosti Prag	1	1932. Muzej Nicolai Roerich	1
1903. Filipović, Franjo barun	4	1932. Vonka, dr.V	1
1903. Loewenthal, Anka barunica	1	1933. Čačković, M.	3
1903. Mašić, Nikola - nasljednici	9	1934. Društvo prijatelja S.G.	2
1903. Piennes, Etienne Marquis de	15	1935. Francuska akademija, Pariz	1
1905. Hrvatska zemaljska vlada	1	1935. Frank Edo	2
1905. Tkalčić, Ivan prebendar	7	1935. Meštrović, Ruža	1
1905. Valušnik, Andrija	1	1935. Narodna galerija, Ljubljana	1
1906. Krpan, Marija	1	1936. Društvo prijatelja S.G.	1
1906. Martić, fra Grgo	1	1936. Lubiensky, grofica Zlata	1
1907. Norman, Rudolf grof	3	1936. Marković, Marica	1
1908. Franjo Josip I.	13	1937. Meštrović, Ivan	3
1908. Hrvatska zemaljska vlada	2	1937. Whetevin, gda Eric de	1
1910. Hrvatska zemaljska vlada	2	1940. Društvo prijatelja S.G.	2
1910. Mlinarić-Davydov, Aleksandra	9	1941. Arko, Vladimir	1
1911. Franjo Josip I	5	1941. Društvo prijatelja S.G.	1
1911. Hrvatska zemaljska vlada	1	1941. Durić, Stjepan	1
1911. Hrvatsko-Slavonska Hipotekarna banka	1	1941. Kranjčić, Zlata, ostavština	1
1911. Meštrović, Ivan	1	1941. Marković, Marica	1
1911. Piennes, Etienne Marquis de	1	1941. Moses, Bela	1
1912. Vraniczani, barunica Tereza	1	1942. Društvo prijatelja S.G.	1
1913. Hrvatska zemaljska vlada	1	1942. Museo Civico, Venecija	1
1913. Lukinac, general	2	1943. Feller, T.	1
1913. Švrljuga, Zdenka	8	1943. Knoll.P.	1
1915. Nossan, Milan	1	1947. Vlada NR Hrvatske	1
1915. Suk, Felks kanonik	4	1947. Solar,	1
1917. Kukuljević, Dragica Sova	1	1947. Weiss, Ervin	16
1920. Starčević, Mile	1	1948. Lubiensky, grofica Zlata	1
1921. Kršnjavi, Iso	4	1948. Savet za nauku i kulturu Beograd	1
1921. Vraniczani, barun Lujo	1	1954. Savet za nauku i kulturu Beograd	2
1926. Soretić, S.	1	1957. Petričevac, Branka	1
1927. Koritić Mrazovečki, dr. P.	4	1967. Topić-Mimara, Ante	85
1927. Muzealno društvo Varaždin	1	1970. Koharević, Sonja	1
1928. Društvo prijatelja Engleske	1	1971. Zoričić, dr. Milovan	5
1929. Bauer, nadbiskup dr. A.	1	1972. Baloković, Zlatko i Joyce	34
1929. Društvo prijatelja S.G.	2	1972. Šulentić, Zlatko i Božena	1
1930. Mixich, F.	5	1973. Csikos, Julius i Marijana	987
1930. Univerzitet u Sofiji	1	1975. Nikolić, Vera	2
1931. Bauer, nadbiskup dr. A.	1	1976. Vučetić, Mira	1
1931. Bazala, A.	1	1977. Uzorinac, Celestina	35
1931. Crnčić, Lina	1		

1979. Csikos, Marijana	400
1980. Vrbanc, Josipa	2
1981. Schmee, Georg	1
1981. Weismann, Dr.Ernest	1
1983. Akačić, Branka	2
1983. Lubiensky, Boris	17
1984. Šukentić, Božena	64
1985. Andrić, Branko	1
1985. Mikuličić-Korwin, Greta	1
1985. Plamenac, Dragan	10
1987. Bazala, obitelj	1
1989. Šebalj, Ivo	684
1993. Svečnjak, Vilim	50
UKUPAN BROJ POKLONJENIH UMJETNINA	2908

Bibliografija:

1. Šišić, Ferdo, uredio, Korespondencija Rački - Strossmayer, JAZU, knjige I.-IV., Zagreb, 1928.-1931.
2. Šišić, Ferdo, sudio i uredio, Josip Juraj Strossmayer dokumenti i korespondencija, JAZU, knjige I.- ? Zagreb, 1933.
3. Popis Strossmayer, 2. listopada 1868., rukopis, original se čuva u Arhivu HAZU, kopija u Strossmayerovoj galeriji.
4. Ljetopisi JAZU-HAZU od osnutka do danas izuzetno su koristan izvor informacija o Strossmayerovoj galeriji i donacijama

Katalozi Galerije:

5. Truhelka, Ćiro; Kršnjavi, dr. Isidor, Sbirka slika Strossmayerove galerije Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, Zagreb. 1885.
6. Rački, dr. Franjo, Akademijka galerija Strossmayerova, drugo prerađeno izdanje, JAZU, Zagreb, 1891.
7. Mašić, Nikola; Šrepel, dr. Milivoj, Akademijka galerija Strossmayerova, treće izdanje, JAZU, Zagreb, 1895.
8. Brunšmid, dr. Josip, Akademijka galerija Strossmayerova, 4. izdanje, JAZU, Zagreb, 1911.
9. Brunšmid, dr. Josip, Akademijka galerija Strossmayerova, 5. izdanje, JAZU, Zagreb, 1917. (nepromijenjeno 4. izdanje uz dodatak novoprihvaćenih umjetnina)
10. Knoll, dr. Petar, Akademijka galerija Strossmayerova, 6. izdanje, JAZU, Zagreb, 1922.
11. "Dodatak VI. izdanju kataloga Strossmayerove galerije, JAZU, Zagreb, 1932.
12. Schneider, dr. Artur, "Katalog Strossmayerove galerije - I. talijanske škole, 7. izdanje, JAZU, Zagreb, 1939.
13. Babić, Ljubo; Šenoa, Zdenko, Galerija Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, Zagreb, 1947.
14. Babić, Ljubo; Šenoa, Zdenko, Galerija Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, Zagreb, 1950. (ponovljeno izdanje)
15. Zlamalik, Vinko; Gašparović, Ljeka; Babić, Ljubo, Strossmayerova galerija Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, Zagreb, 1967.
16. Zlamalik, Vinko, Strossmayerova galerija Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, Zagreb, 1982.

Katalozi ostalih izložaba

17. Spomenica o pedesetoj godišnjici Strossmayerove galerije, JAZU, Zagreb, 1935.
18. Nove nabave, restaurirane i konzervirane umjetnine, JAZU, Zagreb, 1958.
19. Izložba djela Vitorea Carpaccija i restauriranih umjetnina iz galerijskog fundusa, JAZU, Zagreb, 1964.
20. Zlamalik, Vinko; Gašparović, Ljeka, Umjetnine Strossmayerove galerije Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, izložba održana u Đakovu i Osijeku 1966.
21. Gašparović, Ljeka; Zlamalik, Vinko, Izložba djela iz zbirke Ante Topić Mimara, JAZU, Zagreb, 1969.
22. Zlamalik, Vinko, Bela Ćikoš Sesija, katalog odabranih djela iz spomen zbirke, JAZU, Zagreb, 1976.
23. Zlamalik, Vinko, i grupa autora, Sto godina Strossmayerove galerije 1884-1984, MTM, Zagreb, 1984. Izložba održana u prostorima Muzejskog prostora, Zagreb 17. svibnja 1984. - 17. kolovoza 1984. U ovom katalogu okupljen je najveći broj podataka o Strossmayerovoj galeriji i njezinim donatorima do 1984.
24. Zlamalik, Vinko, Dragan Plamenac izložba darovanih umjetnina, JAZU, Zagreb, 12. veljače - 12. ožujka 1986.
25. Grubić, Damir, Francuski majstori iz donacije Ante Topić Mimare, JAZU, Zagreb.
26. Vandura, Đuro, Nizozemske škole u Strossmayerovoj galeriji JAZU, Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, Zagreb, 1988.
27. Vandura, Đuro, Umjetnine iz donacije Zlatka Balokovića, JAZU, Zagreb, 1989.
28. Grubić, Damir, Donacija Etienne Marquis de Piennesa, JAZU, Zagreb, 1990. Izložba je održana i u Vrbovcu.
29. Gašparović, Miroslav, Ivo Šebalj Strossmayerovoj galeriji Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, JAZU, Zagreb, 1990.

Bilješke:

1. Popis Strossmayer, priložen darovnici od 2.listopada 1868.
2. Prvi put je takvu namjeru izrazio u svom pismu Račkom od 14. ožujka 1866. Šišić, "Korespondencija Strossmayer-Rački"
3. 15 reprodukcija navedenih u prvom katalogu iz 1885. vrhunske kvalitete izdao je Aroundel society iz Londona. Strossmayerova namjera bila je njima popuniti nedostatke zbirke i omogućiti publici direktan susret s remek-djelima povijesti umjetnosti.
4. Vidi katalog "Sto godina Strossmayerove galerije 1884-1984", MTM, Zagreb, 1984., str. 50.-54.
5. Grafički kabinet JAZU osnovan je 1949. i time je izdvojen najveći dio odgovarajućeg materijala iz Strossmayerove galerije.
6. "Ljetopis JAZU", Zagreb, 1934., str. 36.
7. "Sbirka slika Strossmayerove galerije Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti", Izd. JAZU, Zagreb, 1885. sastavio Ćiro Truhelka, pregledao i odobrio dr. Iso Kršnjavi.

- ¹ Ibid, str. 65. kat. br. 209a "Madona sa svetcima" nije Strossmayerov poklon već kanonika Gašparića kastorijskoga biskupa, kao i str. 52. kat. br. 164a "Sv. Magdalena" poklon je braće Šenoa.
- ² "Akademijska galerija Strossmayerova" II. preradeno izdanje, JAZU, Zagreb, 1891., str. VI. vidi op. 8.
- ³ Dvije kopije po Raffaellu "Parnas" i "Leo I. Veliki i Atila" Carla Marrate SG-1 i SG-2. Na žalost, nisu izložene zbog ogromnih dimenzija.
- ⁴ Gašparović, M., "Donacija dr. Ivan Ružić", katalog "Sto godina Strossmayerove galerije", MTM, Zagreb, 1984., str. 55-63.
- ⁵ "Akademijska Galerija Strossmayerova", III. izdanje, JAZU, Zagreb, 1895., str. X.
- ⁶ Najcjelovitiji prikaz poznatih biografskih podataka naveo je D. Grubić u katalogu izložbe "Donacija Etienne Marquis de Piennes", JAZU, Zagreb, 1990.
- ⁷ Gašparović, Lj., "Donacija Etienne marquis de Piennes", Sto godina Strossmayerove galerije, MTM, Zagreb, 1984., str. 65-76.
- ⁸ Vidi priloženi popis donatora.
- ⁹ Zlamalik, V., "Manje donacije i otkupi", Sto godina Strossmayerove galerije, MTM, Zagreb, 1984., str. 77-101.
- ¹⁰ Poklonio je 1908. 13 i 1911. 5 slika. Sve se danas nalaze u Modernoj galeriji.
- ¹¹ 1936.
- ¹² Zlamalik, V., "Izložba odabranih djela iz zbirke Ante Topić Mimara", JAZU, Zagreb, 1969.
- ¹³ Prema katalogu izložbe "Sto godina Strossmayerove galerije", MTM, Zagreb, 1984., str. 13.
- ¹⁴ Službeno nepotvrđena informacija ukazuje da su dvije slike iz Mimarine zbirke poklonjene egipatskom predsjedniku Naseru.
- ¹⁵ Također postoji neproverjena informacija da je nekoliko umjetnina poklonjeno Aleksandru Rankoviću.
- ¹⁶ Grubić, D., "Francuski majstori iz donacije Ante Topić Mimara", JAZU, Zagreb, ?
- ¹⁷ Vandura, Đ., "Nizozemske slikarske škole u Strossmayerovoj galeriji starih majstora JAZU", DPU, Zagreb, 1988., str. 20-21.
- ¹⁸ Vandura, Đ., "Umjetnine iz donacije Zlatka Balokovića", JAZU, Zagreb, 1989.
- ¹⁹ Zlamalik, V., "Donacija: Julius i Marijana Čikoš", katalog izložbe "Sto godina Strossmayerove galerije", MTM, Zagreb, 1984., str. 139-165.
- ²⁰ Grubić, D., "Donacija: Božena Šulentić iz Zagreba", katalog izložbe "Sto godina Strossmayerove galerije", MTM, Zagreb, 1984., str. 199-209.
- ²¹ Gđa Marijana Csikocs umrla je 1992. pa se postavilo pitanje stalnog smještaja zbirke jer je stan u vlasništvu grada Zagreba, a Strossmayerova galerija nema mogućnosti da adekvatno smjesti zbirku u svojim prostorima, a još manje da je izloži javnosti.
- ²² Zlamalik, V., "Dragan Plamenac - Izložba darovanih umjetnina", JAZU, Zagreb, 1986.
- ²³ Gašparović, M., "Ivo Šebalj Strossmayerovoj galeriji Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti", JAZU, Zagreb, 1990.
- ²⁴ Donacije: Csikocs, Šulentić, Šebalj, Svečnjak.
- ²⁵ U SAD i Velikoj Britaniji porezni je sistem gotovo onemogućio prenošenje velikih zbirki umjetnina s generacije na generaciju, a inače je u obje zemlje izuzetno stimulativan za sve oblike donacija - bilo novčanih, bilo umjetničkih zbirki.

Primljeno: 26. 3. 1993.

SUMMARY

The Strossmayer Gallery of the Croatian Academy of Arts and Sciences - Donations and Donors

by Miroslav Gašparović

The Strossmayer Gallery was opened to the public in 1884. Its core was the donation made to this purpose by the Bishop of Đakovo Josip Juraj Strossmayer. The donation consisted of 285 works of art, mostly paintings of various national schools with religious motifs: most of them by the Italian authors, the rest by the French, German and Dutch and Flemish. The author reviews in detail the history of the gallery and its collections. In 1949 the graphic collection departed from the gallery to become the core of the Graphic Cabinet of the Yugoslav Academy of Arts and Sciences (today Croatian), and the works of contemporary art were moved to the Modern Gallery. J.J. Strossmayer gave impetus to the gentry and bourgeoisie of his time to make contributions to the gallery in the form of funds and works of art. The author acquaints us with the donors, some of them distinguished figures in Croatian cultural history: bishop Gašparić, the Šenoa family, the duke of Ilok Baltazar Odscalcchi, Ivan Kukuljević Sakcinski, Ivan Tkalčić and others. Large donations are presented in detail. In 1893 Dr. Ivan Ružić donated his collection of the works by Andrija Medulić and by a number of foreign authors he assembled during his stay in Rome. In the period between 1903 and 1911 Marquis Etienne de Piennes made donations of 30 very valuable works of art, mostly paintings by the authors of French and Flemish school, including the famous portrait of Madame Recamier by Gross. Ante Topić Mimara donated 120 works of art in 1948, but only 82 of them managed to find their way to the gallery in 1967. A remarkable collection was donated by Joyce and Zlatko Baloković in 1972. The gallery also holds memorial collections of the works by Croatian painters Bela Csikos Sessija and Zlatko Šulentić. The most recent large donations were made by the artists Ivo Šebalj and Vilim Svečnjak.